

Hi ha pocs pintors a la història que siguin tant universalment coneguts, que el seu nom ens porti a tants quadres icònics, i que la seva presència sigui imprescindible per entendre tot l'art del segle XX.

Un dels artistes més cotitzats, un personatge únic i irrepetible nascut a Màlaga, format a Barcelona i exiliat a França.

Si hem de triar una de les seves obres per comentar-la realment es fa difícil quina escollir, ja que moltes d'elles van marcar una etapa en el món artístic.

Avui parlem de PICASSO, un artista capaç de fer un quadre (el colom de la pau), com a símbol del pacifisme, i també fer l'obra de la que parlarem que com cap altre ha servit per reflectir els patiments de la guerra, i que ha esdevingut un símbol de les opressions, avui parlarem doncs del quadre El Guernica, una obra que per sempre està associat al nom del seu autor, i que es coneix com:

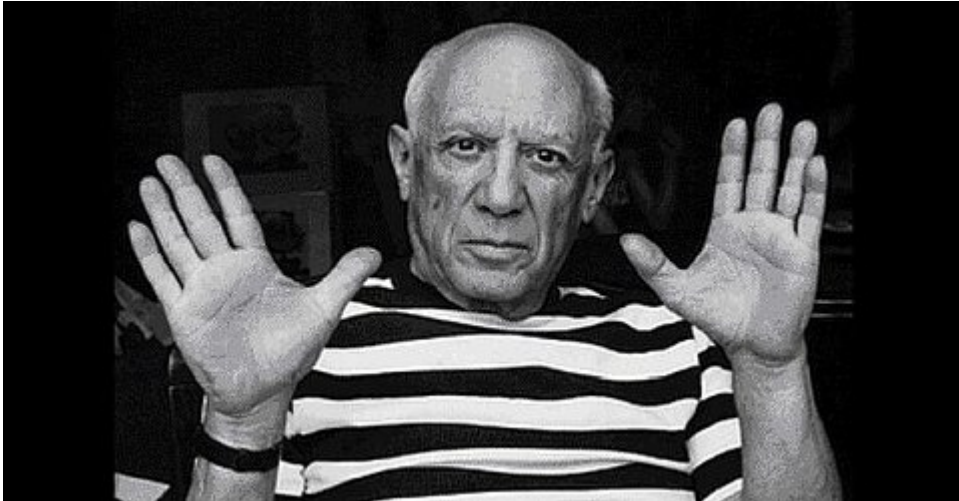
El Guernica de Picasso

Pablo Ruiz Picasso (Màlaga 25 d'octubre de 1881, Mogins 8 d'abril de 1973)

Conegut pel nom artístic de Pablo Picasso, ja que sempre signava amb el segon cognom, va ser un pintor andalús, un dels més reconeguts del segle xx, conegut sobretot perquè va crear el cubisme

En la seva dilatada carrera, va evolucionar per diferents estils i va conrear altres disciplines com la ceràmica, l'escultura amb bronze, el collage, i fins i tot va fer poesia,, un artista complert.

Picasso va començar el seu recorregut estilístic amb una breu experiència amb el modernisme després del contacte amb la natura que li va suposar l'estada a Horta de Sant Joan i l'amistat amb els artistes catalans aplegats al voltant del grup dels Quatre Gats.

Posteriorment va desplaçar-se a París, on la seva obra va començar a evolucionar un estil molt personal, obrint i tancant etapes i estils que han estat claus per entendre l'art del S. XX.

En un primer moment comença l'etapa blava, experimentant amb aquest color, creant quadres a on els personatges mostren unes expressions tristes, molt pròpies de la bohemia de París, i al cap de poc temps passa a l'etapa rosa, molt més alegre i vinculada al món del circ, (arlequins, saltimbanquins...)-

A partir del 1908, ja instal·lat permanentment a París comença a desenvolupar el cubisme juntament amb Georges Braque i el seu famós quadre les senyoretes d'Avinyó, es considera el punt de partida d'aquest moviment artístic a on es desdibuixa la realitat a partir de l'estructura del objecte pintat, moltes vegades també acompanyat d'elements de collage.

A partir d'aquí té contactes amb el surrealisme, i l'arribada de la guerra civil i posteriorment la segona guerra mundial l'impacten profundament inciant la seva etapa expressionista , a on s'inclou el quadre que parlarem avui, El Guernica, i d'altres com dona plorant i la suplicant que reflecteixen la seva angoixa en front de la tragèdia de la guerra.

En la dècada del 1950, es va centrar en la ceràmica i en pintures murals de grans dimensions. Els seus darrers anys els dedicà a pintar variacions d'obres dels grans mestres com Velázquez o Degas, a qui havia conegut personalment i de qui havia adquirit una sèrie d'obres; és una etapa de maduresa que dedicarà a treballar en la producció de litografies.

Personalment posicionat com a pacifista, durant la Guerra civil va estar políticament compromès amb el govern republicà, que el va nomenar director del Museu del Prado el 1936.

Fins la seva mort va treballar en àmbits tant diversos com la ceràmica l'escultura etc.

Les seves obres estant representades en els millors museus del món, i en les més importants col·leccions privades, assolint sempre preus de venda molt elevats, i és un dels artistes més cotitzats del món. De fet 4 de les 10 obres d'art més cares de la història són seves.

Com va neixer “ EL Guernica ”

A principis de 1937, en plena guerra civil, Picasso es trobava a París molt afectat creativament parlant per aquest fet bèlic, i va rebre la visita de Josep Renau, Josep Lluís Sert, Juan Larrea, Jose Bergamín i Max Aub, que hi van anar per fer-li l'encàrrec d'un mural que decorés el pavelló espanyol de l'Exposició Internacional de París, que tindria lloc durant aquell mateix any.

Aquest mural havia de servir per a mostrar al món la situació política d'Espanya, reclamant justícia contra els moviments feixistes que havien desencadenat la guerra. Picasso membre del partit comunista per suposat ho va acceptar

Sembla ser que en principi, l'autor pensava presentar una al·legoria a la llibertat de l'art, però va canviar d'idea en assabentar-se del bombardeig de Guernica, que va tenir lloc el dilluns 26 d'abril.

El dissabte 1 de maig de 1937 Picasso va assistir, juntament amb altres intel·lectuals espanyols, a la multitudinària manifestació del primer de maig, on milers de parisencs van exigir justícia pel bombardeig de Guernica. Va ser llavors que va decidir que l'encàrrec que havia rebut el concretaria en un quadre sobre aquests fets.

Aquell mateix primer de maig, Picasso ja en va esbossar diversos estudis previs, al seu taller de París.

Tenint en compte la seva complexitat i la seva mida, Picasso va pintar el Guernica en un temps record. El 8 de maig va introduir la figura de la mare i el cavall i l'11 de maig va començar la tela definitiva, que va donar per acabada el 4 de juny. Existeixen fotografies de gairebé tot el procés de creació, que van ser preses per la seva companya sentimental en aquells moments, Dora Maar.

Picasso es va negar a cobrar res pel mural, però el govern de la república va insistir a donar-li 150.000 francs el que a la fi va ser de vital importància per tal que l'estat Espanyol pogués recuperar el quadre

Quan el quadre va ser exposat per primera vegada, el 12 de juliol de 1937 va suscitar tota mena de reaccions i una gran polèmica.

Molta gent esperava un quadre molt més descriptiu, seguint els corrents del realisme socialista de l'època. Fins i tot es va plantejar la possibilitat de canviar el quadre per una obra molt més realista anomenada Madrid, 1937, d'Horacio Ferrer, exposada a la segona planta del pavelló. Però la premsa internacional no va trigar a fer-se'n ressò i declarar el Guernica com una obra mestra.

Un cop acabada la fira, el gener de 1938, els representants del Govern Espanyol a París havien canviat, motiu pel qual ningú no va reclamar el quadre i fou el mateix Picasso qui el recollí i se l'emportà al seu estudi.

El quadre va esdevenir de manera ràpida una icona de la lluita per la pau i un reflex de la situació política internacional. Uns mesos després d'acabar l'exposició universal va viatjar per tot Europa i Amèrica i fou exposat en desenes de galeries, amb l'objectiu de col·lectar diners per a la causa republicana.

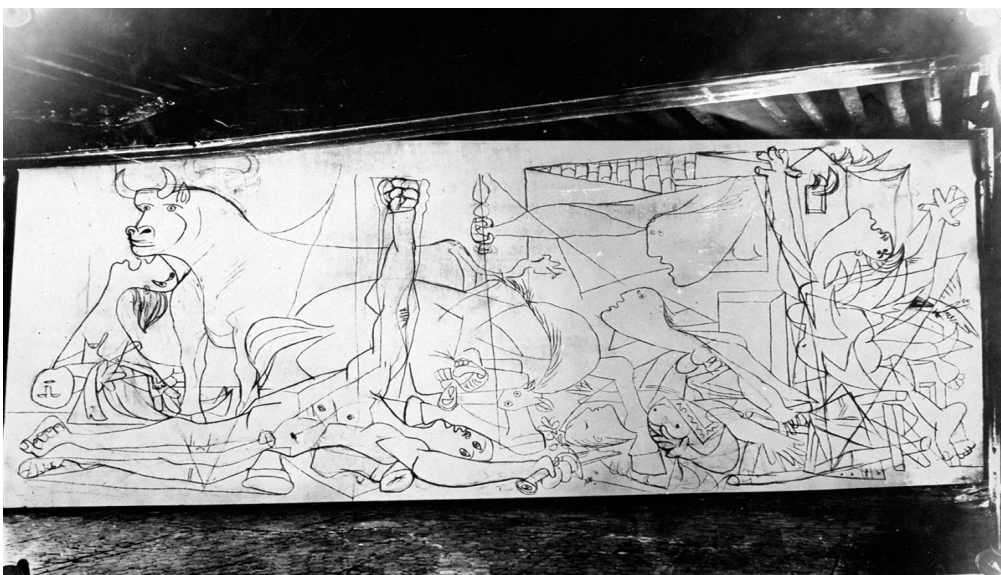
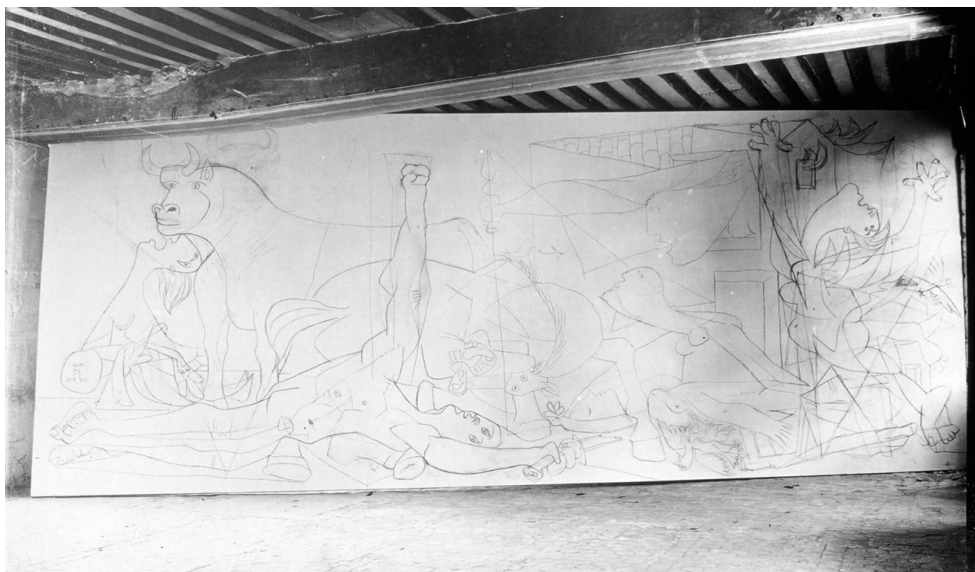
El 1939, un cop Franco havia guanyat la guerra civil i davant la imminència de la Segona Guerra Mundial, Picasso va demanar al director del MoMA de Nova York, amic personal, si es podia fer càrrec del quadre i dels estudis previs mentre la situació política europea no canviés.

El quadre va anar doncs als estats Units, i va fer una petita gira per 5 ciutats estatunidenques, la finalitat de la qual era recollir fons per als refugiats espanyols.

En els anys posteriors, el Guernica va emprendre diverses gires per gran part del món occidental, fins que el 1957 es va instal·lar permanentment al MoMA per cuidar-lo del deteriorament sofert a causa de tants trasllats.

Picasso va donar el quadre al poble d'Espanya, però va establir que mentre no finalitzés el franquisme i es respectessin les llibertats, el quadre quedaria exposat al MOMA.

A les imatges podem veure el procés de creació del quadre segons fotos de Dora Maar

Si us fixeu en detall en aquestes fotografies, podreu veure l'evolució del projecte, i es poden apreciar idees inicials que no van tenir continuïtat, i detalls i figures acabades que en els primers esbossos ni tant sols sortien.

Aquest quadre com a icona mundial ha viatjat moltíssimes vegades, per ser exhibit, això ha comportat un deteriorament del seu estat de conservació, ja que cada vegada el quadre s'havia de separar del seu bastidor i enrotllar-lo pel trasllat, fer l'operació inversa a l'arriba a destí i tornar a fer de nou tot el procés per retornar-lo.

Us deixo la llista de llocs a on s'ha exposat.

1937	França	París	Pavelló Espanyol	Exposició Universal
1938	Noruega	Oslo	Kunstnernes Hus	Mostra d'Art Francès
1938	Dinamarca	Copenhaguen	Statens Museum for Kunst	Mostra d'Art Francès
1938	Suècia	Estocolm	Liljevalchs Konsthall	Mostra d'Art Francès
1938	Suècia	Göteborg	Göteborgs Konsthall	Mostra d'Art Francès
1938	Regne Unit	Londres	New Burlington Galleries	
1938	Regne Unit	Leeds	Comitè d'ajuda als refugiats espanyols	
1938	Regne Unit	Liverpool	Comitè d'ajuda als refugiats espanyols	
1938	Regne Unit	Londres	Whitechapel Art Gallery	Comitè d'ajuda als refugiats
1939	Regne Unit	Manchester	Comitè d'ajuda als refugiats espanyols	
1939	França	París		
1939	Estats Units	Nova York	MoMA	Picasso: 40 anys
1940	Estats Units	Los Angeles		Picasso: 40 anys
1940	Estats Units	San Francisco		Picasso: 40 anys
1940	Estats Units	Chicago		Picasso: 40 anys
1940	Estats Units	Saint Louis		Picasso: 40 anys
1940	Estats Units	Boston		Picasso: 40 anys

1940	Estats Units	San Francisco	Picasso: 40 anys
1940	Estats Units	Cincinnati	Picasso: 40 anys
1940	Estats Units	Cleveland	Picasso: 40 anys
1941	Estats Units	Nova Orleans	Picasso: 40 anys
1941	Estats Units	Minneapolis	Picasso: 40 anys
1941	Estats Units	Pittsburgh	Picasso: 40 anys
1941	Estats Units	Nova York	MoMA Obres Mestres de Picasso
1942	Estats Units	Cambridge	
1942	Estats Units	Columbus	
1942	Estats Units	Nova York	MoMA
1953	Itàlia	Milà	Palazzo Reale
1953	Brasil	Sao Paulo	
1954	Estats Units	Nova York	MoMA
1955	França	París	
1955	Alemanya	Munic	
1955	Alemanya	Colònia	
1955	Alemanya	Hamburg]	
1956	Bèlgica	Brussel·les	
1956	Països Baixos	Amsterdam	
1956	Suècia	Estocolm	Moderna Museet
1957	Estats Units	Nova York	MoMA Picasso: 75è aniversari
1957	Estats Units	Chicago	Institut d'Art de Chicago 75è aniversari
1957	Estats Units	Filadèlfia	Museu d'art Picasso: 75è aniversari
1957	Estats Units	Nova York	MoMA Col·lecció Permanent
1981	Espanya	Madrid	Casón del Buen Retiro
1992	Espanya	Madrid	Museu Reina Sofia Col·lecció permanent

EL QUADRE

El *Guernica* és un quadre en blanc i negre molt gran de mides, un mural de 3,5 metres d'alt i 7,8 d'ample pintat amb oli sobre tela. Les primeres línies es van fer amb llapis de carbó.

La pintura està realitzada dintre d'una composició horitzontal, estructurada amb uns grups de figures semblants a la d'un tríptic, el panell central del qual està ocupat pel cavall agonitzant i la dona portadora de la làmpada.

Els laterals serien, a la dreta, la casa en flames amb la dona cridant, i, a l'esquerra, el toro i la dona amb el seu fill mort.

El del tríptic no és, però, l'únic principi d'ordenació de l'espai present al *Guernica*. Les figures estan organitzades en triangles, dels quals el més important és el central, que té com a base el cos del guerrer mort, i com vèrtex la làmpada.

El mural presenta una escena de mort, violència, brutalitat, sofriment i desempament, però no ens descobreix quina és la causa d'aquestes desgràcies, era ja sobradament conegut el que havia passat, que no era altra cosa que el primer atac aeri sistemàtic sobre una ciutat. Guernica.

Els contrastos entre blancs i negres intensifiquen l'escena que Picasso vol mostrar-nos, la destrucció brutal de Guernica a mans de l'aviació alemanya de Hitler, que va massacrar sense pietat a les milers de persones que es trobaven aquell dia a la població basca de Guernica. Un banc de proves perfecte per a l'aviació de Hitler, que es materialitzarien múltiples vegades, anys més tard, durant la Segona Guerra Mundial.

El bombardeig va reduir la vila a cendres. Durant més de tres hores i distribuïts en diverses fases, els bombarders i avions d'atac van metrallar i van llançar bombes de diferents tipus fins a destruir completament més del 85% dels edificis de Guernica.

En total, les bombes van provocar un grau de destrucció de la vila pròxim al 75%, amb un volum de llançament de 31.000 quilos de bombes. No obstant això, estudis posteriors han taxat aquesta quantitat de bombes entre els 41.000 i els 47.000 quilos. En qualsevol cas, una quantitat d'armament enorme per a una vila que el seu centre tot just tenia un quilòmetre quadrat. Hi van morir unes 1600 persones i Europa i el Món es van esgarriar pel que encara avui es considera com una acció militar de crim de guerra.

El darrer viatge del Gernica, el seu viatge cap a Espanya

El 1968, el franquisme va intentar recuperar el Guernica. i va comunicar a Picasso que podia tornar a territori espanyol quan volgués, i que a els agradaria tenir el Quadre. L'operació de "rescat" va ser batejada amb el nom de "Operació Retorn", i comptava amb el vistiplau de Carrero Blanco. Picasso s'hi va negar rotundament.

El mes de novembre de 1969 Picasso va contactar amb el seu advocat, Roland Dumas, per preguntar-li com podrien establir legalment que Franco no pogues apropiat-se del quadre, ni tan sols després de la mort de Picasso.

Dumas li va aconsellar de fer testament, però Picasso era supersticiós i no volia fer-ne, i li va donar poders al mateix Dumas, definint-lo com la persona que havia de fer complir la seva voluntat de que el quadre no tornaria a Espanya mentre no és respectessin els llibertats dels individus .

Picasso mor el 1973. Franco mor 2 anys després, i un cop acabat el franquisme, foren necessaris anys de dures negociacions per tal que el quadre pogues viatjar cap a Espanya.

Era l'època de la transició i és començava a demanar que el quadre sortís del MOMA, però Roland Dumas ho endarreriria al·legant que encara hi havien presos polítics i no s'havien fet unes eleccions generals al país.

El Guernica fou reclamat des de diferents Ciutats de l'estat, com Madrid (Museu de el Prado), Màlaga (ciutat on va néixer Picasso), Barcelona (seu del Museu Picasso), o la mateixa vila de Guernica. L'opció que va agafar més pes a mesura que passaven a els mesos fou Madrid, ja que Jaqueline Picasso, vídua del pintor, va dir que el desig de Picasso era que el quadre s'instal·lés al Museu de El Prado.

Per acabar de complicar-ho tot, els hereus de Picasso també reclamaven part de l'obra, Considerant que els estudis previs els pertanyien. Va Començar una picabaralla legal entre hereus, govern d'Espanya, advocats i el MOMA que va durar uns quants anys.

Un dels fets més rellevants de l'època de la negociació fou que es necessitava un rebut, algun tipus de paper que verificués que el quadre pertanyia al govern espanyol i així poder reclamar-lo.

El mateix 1977 un diplomàtic espanyol resident a París, va enviar uns documents a Madrid on es constata el pagament d'aquells 150.000 francs que s'havia fet a Picasso pel quadre, cosa que va permetre definir legalment al govern espanyol com a legítim propietari de l'obra. Finalment, després d'anys de litigis, es posaven d'acord les diferents parts implicades.

El maig de 1980 el MoMA va celebrar una gran retrospectiva de Picasso, convertint-se en un comiat extra-oficial del Guernica. Més d'un milió de visitants van veure l'exposició.

Operació "Cuadro Grande"

Per fer aquest trasllat, es va dissenyar en el més absolut secretisme l'operació, que es va anomenar "Cuadro Grande".

El Guernica es va enrotllar per darrera vegada el 9 de setembre de 1981, just en tancar les portes del museu nord-americà, sota la supervisió d'un equip de funcionaris espanyols, que el van custodiar fins a l'Aeroport JFK amb l'ajut de la policia Metropolitana de Nova York i un enviament especial de GEOS de l'exèrcit espanyol. Una asseguradora cobria l'operació per 7.000 milions de pessetes.

Un cop embarcat el "paquet", el mateix dia 9, agents especials es van distribuir entre els passatgers, ja que es tractava d'un vol regular, d'Ibèria, i es temia un possible segrest. La resta de viatgers no van saber que volaven amb el Guernica fins que l'avió va aterrar.

El quadre es va instal·lar al Casón del Buen Retiro de Madrid sota fortes mesures de seguretat. Fou instal·lat dins d'una urna per protegir-lo de possibles actes de vandalisme polític, amb vigilància permanent, i actualment està al Museu Reina Sofia de Madrid.

El Guernica es va exhibir per primer cop a Espanya el 23 d'octubre de 1981, celebrant el centenari del naixement de Picasso.

Es va dir que l'arribada del Guernica a Espanya representava, culturalment, el final de la transició.

Doncs ja hem vist una altra obra per comentar, un quadre viatger, un quadre carregat de simbolisme, i que neix d'un fet bèlic horrorós, però que un gran artista com va ser Picasso ho va saber utilitzar per derrotar les guerres, ja que tots aquells que mirin el quadre rebutjaran les idees i els propòsits dels qui van fer aquella massacre.

Segur que hi ha gent que, si els hi preguntem que són els fets de Guernica, no ho sàbran, o en tindran una idea molt lleugera, però si a tots ells els hi ensenya el quadre, segur que el reconeixen.

Si un dia aneu a veure aquest quadre, o si ja l'he vist, fixeu-vos en un detall, que és el respecte amb que el mires. En aquest museu com en altres la gent parla, comenta, moltes vegades riu, però quan s'arriba al Guernica hi ha una contemplació en silenci el quadre s'imposa.

Gràcies per la lectura.

Seguirem parlant d'art en aquesta galeria El Claustre Virtual.

Una salutació a tots i com sempre un nou agraïment al sanitaris i a la gent que continua vetllant per nosaltres.

Marià Mascort
Director
Galeria El Claustre

Aquí us deixo unes curiositats de Picasso i el Guernica:

El quadre es va pintar a París, al taller que Picasso tenia al número 7 de la *rue des Grands Augustins*. Casualment en aquest mateix carrer es desenvolupa una novel·la de Balzac anomenada "*L'obra d'art desconeguda*".

A l'any 1973 van morir els tres "Pablos" universals: Pablo Picasso,....., i els dos que falten els heu de trobar vosaltres, són deures que us poso.

Demà trobareu la resposta en el nostre Instagram. [@elclaustre](#)